

Täysistunto

Tiistai 7.5.2019 klo 14.00—17.13

6. Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 2018

Kertomus K 4/2019 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan. — Ensimmäisenä puheenvuoro kirjaston hallituksen puheenjohtajalle, edustaja Kiurulle.

Keskustelu

16.24 **Pauli Kiuru kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eduskunnan kirjasto palvelee eduskuntaa ja koko suomalaista yhteiskuntaa. Se toimii eduskunnan keskusarkistona sekä julkisena oikeudellista yhteiskunta- ja eduskuntatietoa välittävänä keskuskirjastona. Kirjaston toiminnasta säädetään Eduskunnan kirjastoa koskevassa laissa, eduskunnan kanslian ohjesäännössä sekä Eduskunnan kirjaston ohjesäännössä. Eduskunnan kirjasto on avoin kaikille kansalaisille. Tämä tieto on edelleen monille yllätys.

Sivistysvaliokunta totesi edellisessä kirjaston kertomusta koskevassa mietinnössään seuraavasti: ”Eduskunnan kirjasto pystyy monipuolisella toiminnallaan ja asiantuntemuksellaan palvelemaan hyvin eduskunta-, tutkija- ja asiantuntijatyötä tekeviä sekä opiskelijoita ja myös vastaamaan kansalaisten tiedontarpeisiin.”

Kirjaston ja tiedon käytössä on tapahtumassa vääjäämätön muutos. Paikallisasiointi vähenee, mutta samalla etäasiointi- ja asiantuntijapalvelut ovat koko ajan kysytympiä. Kirjasto osallistuu vuonna 2018 käynnistyneeseen päätöksenteon tietotuki -hankkeeseen, jonka tavoitteena on kartoittaa eduskunnan tiedontarpeita ja tiedonkäyttötapoja. Kartoituksen avulla saatavaa tietoa hyödynnetään palveluiden kehittämiseen. Kirjastolle tärkeä kehittämiskohde on eduskunnan elektronisten kirjastopalveluiden kehittäminen.

Eduskunnan avoimen datan palvelu julkistettiin kertomusvuonna. Eduskunnan avoimen datan verkkopalvelun kautta voi hakea, katsella ja ladata eduskunnan julkisten verkkopalvelujen sisältöjä. Palvelu sisältää valtiopäiväasiakirjat vuodesta 2015 alkaen kone-luettavassa muodossa.

Veteraanikansanedustajien muistitietoarkisto palkittiin vuoden arkistotekona pohjoismaisen Arkistojen päivän yhteydessä. Tämä on hieno arvostuksen osoitus eduskunnan tekemälle päätökselle haastatteluaineiston keräämisestä. Työtä on tehty vuodesta 1988 lähtien. Muistitietohaastatteluja on tehty 430 kappaletta, ja vuonna 2016 kirjaston hallituksessa päätimme, että haastatteluja voidaan tehdä myös istuvista kansanedustajista tutkijan harjennan ja resurssien salliessa — tällä hetkellä istuvista on menossa Ilkka Kanervan haastattelu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 4/2019 vp

Vuoden 2018 aikana julkaistiin 18 uutta Laki-hankkeiden tietopakettia. Näitä niin sanottuja Lati-paketteja arvostetaan lainsäädäntö-hankkeiden taustoittamisessa. Ne täydentävät lakiesityksiä uutisilla, oikeusvertailulla ja kirjallisuudella.

Kirjaston tietopalvelu käsitteli vuoden aikana yli 1 400 toimeksiantoa. Osa näistä toimeksiantoista ratkaistiin nopeasti, osa vaati useita työpäiviä ja monen asiantuntijan työpanoksen.

Arvoisa puhemies! Haluan tässä yhteydessä tuoda esiin muutaman huomion tulevaisuusvaliokunnan uusimmasta mietinnöstä, joka käsiteltiin tässä menneenä talvena. Valiokunta toteaa seuraavasti: ”Kyky lukea ja tulkita pidempiä tekstejä ja vastavuoroisesti tuottaa sellaisia itse on tutkimusten mukaan heikentynyt hämmästyttävän nopeasti.” Toinen huomio tulevaisuusvaliokunnalta: ”Jatkuva viriketulva vähentää aivojen tarvitsemää tyhjää tilaa, joka on luovuuden ammattilaisten mukaan edellytys itsenäiselle ajattelulle, kyvylle aistia heikkoja signaaleja ja kyvylle synnyttää jotakin kokonaan uutta pelkän reagoinnin sijasta.” Ja kolmas poiminta: ”Yhteiskunnassa tulee säilyttää myös mahdollisuus digitalisaatiosta vapaisiin elämäntilanteisiin. On esimerkiksi tärkeää panostaa myös lukutaitoon ja lukemisen arvostukseen. Myös oikeutta omaan yksityisyyteen tulee erityisesti vaalia.”

Näiden tulevaisuusvaliokunnan sitaattien jälkeen haluan kiittää Eduskunnan kirjaston henkilökuntaa. 35 henkilöä työskenteli vakituissa virissa vuoden 2018 lopussa. Kiitän henkilöstöä, kirjaston johtoa ja hallitusta tekemästänne arvokkaasta työstä suomalaisen demokratian ja sananvapauden puolesta. — Kiitos.

16.29 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kiitokset edustaja Kiurulle jälleen kerran hyvästä esittelystä. Kuulun myös itse niihin edustajiin, jotka arvostavat Eduskunnan kirjaston merkitystä, ja ylipäättään aina tässä yhteydessä haluan käyttää puheenvuoron ja muistuttaa kaiken kaikkiaan suomalaisen kirjastolaitoksen isosta merkityksestä demokratian ja sivistyksen edistäjänä kautta historian, mutta myös sen tehtävästä, ihan vastaavasta tehtävästä tänä päivänä ja varmasti pitkälle tulevaisuuteen, toivottavasti iäisesti. Eli siis kirjastot ovat hyvin tärkeä demokratiamme, sivistyksemme kulmakivi, ja siksi on tärkeää, että tässä talossa haluamme myös turvata niiden aseman ja edistää niiden asemaa.

Tuossa puheenvuoronsa lopussa edustaja Kiuru puhui hyvin parista perusasiasta, mitkä täytyy muistaa aina, kun puhumme kirjaston valtavasta merkityksestä. Tänä päivänä eräs iso haaste on se, että meidän on pystyttävä kamppailemaan sen puolesta, että kansalaistemme lukutaito nostettaisiin jälleen paremmalle tasolle. Me olemme tässä hyvin pärjänneet kautta historian ja olemme siinä olleet edistyksellisiä, mutta tänä päivänä niitä huolen pilviä on taivaalla kovastikin ollut siinä, että ihmisten ja erityisesti esimerkiksi nuorten poikien lukutaito on heikentynyt. Tässä on isoa tehtävää tulevaisuuteen.

Puhemies! Tiedän, että esimerkiksi Kirjastoseuralla ja monilla kirjastoalan toimijoilla on tärkeitä terveisiä näiden asioiden edistämisestä myös tulevaa hallitusta ja eduskuntakautta ajatellen, ja toivon, että tuleva hallitus väristä riippumatta ottaa huomioon näitä arvokkaita tavoitteita.

Toinen asia, mikä on hyvin tärkeä tänä päivänä, on tämä digitaalinen maailma ja se, että joka ikisellä ihmisellä olisi tasavertaiset mahdollisuudet olla osallisena myös tietoyhteiskunnassa. Keskustelemme tänä päivänä hyvin paljon myös siitä, miten voimme taata kaikilla sektoreilla ja miten kaikin tavoin voisimme mahdollistaa sen, että niillä ihmisillä, joilla ei ole luonnollista pääsyä näiden vempainten pariin tai joilla sitä luonnollista osaamista ei ole, olisi osaaminen ja pääsy tietoyhteiskunnan palveluihin. On monia toimijoita, jotka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 4/2019 vp

voivat tätä edistää — kansalaisjärjestöt, opintokeskukset, koulut tietenkin, monet näistä ai-
van keskeisessä asemassa — mutta myös kirjastolaitos toimii tähän suuntaan. Siksipä
myönteinen esimerkki siitä, miten pystyimme tätä edistämään viime kauden lopulla, oli
eduskunnassa sivistys- ja tiedejaostossa valmisteltu valtiovarainvaliokunnan yhteinen
mietintö ja sen kautta eduskunnan myönteinen ja aurinkoinen päätös, jos niin voisi sanoa,
että kirjastoille annettiin lisämäärärahaa, jotta ne pystyisivät paremmin tänä päivänä kehit-
tämään toimintaansa myös ikään kuin tämän päivän digitalikkareina. Se oli minusta tär-
keää, ja tämä kehityssuunta toivottavasti saa jatkoa myös tulevaisuudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Juho Eerola: Kyllä näin, ja sitten edustaja Autto.

16.33 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! On todella mukava huomata, että
olemme isolla joukolla keskustelemassa mitä tärkeimmästä asiasta. On edellä puhuneen
edustaja Viitasen sanoihin helppo yhtyä siinä, että samalla kun puhumme eduskunnan kir-
jastosta, niin saamme antaa arvoa koko suomalaiselle kirjastolaitokselle. Sillä on ollut val-
tava merkitys sen kannalta, kuinka Suomi on noussut maailman osaaavimmaksi maaksi ja
osaaavimmaksi kansakunnaksi.

Tällaisena nuorena entisenä veteraanikansanedustajana haluan sanoa nyt täällä salissa
oleville uusille kansanedustajakollegoille, että tässä digiajassa kannattaa kuitenkin pitää
päiväkirjaa. En ole tässä asiassa hyvä esimerkki, koska en ole sitä itse pitänyt silloin en-
simmäisellä vaalikaudellani, mutta nyt sitten uudelleenalinnan jälkeen lupaan tässä va-
kaasti tähän aiheeseen palata, koska digitaalinen tieto on hyvin katoavaista. Jos luotamme
vain siihen, että ne sähköpostiviestit tai muihin sosiaalisen median palveluihin tallennetut
keskustelut olisivat niitä, jotka sitten tulevaisuudessa auttavat lapsiamme ja lastenlapsiam-
me ymmärtämään sitä, minkälaisen tiedon pohjalta, minkälaisiin ajatuksiin perustuen
olemme tässä ajassa tehneet niitä päätöksiä, joita tulemme tämän eduskunnan toimesta te-
kemään, niin pelkään pahoin, että kovin ohueksi jää se kuva ja se ymmärrys tulevilta su-
kupolvilta siitä, mitä tämänkin eduskunta on saanut aikaan. Joten tällaisen entisen veteraa-
nikansanedustajan viisaan sanan haluan sanoa, että kirjaisimme kukin niitä omia ajatuk-
siamme ihan tuollaiseen manuaaliseen muotoon paperivihkoon tai kirjaseen ylös, jotta ne
ovat sitten oikeasti niin meidän omana ilonamme kuin sitten historian tutkijoihtenkin käy-
tettävissä tulevaisuudessa. Ja totta kai on tärkeää, että niin itse tutkimme historiaamme
kuin sitä tulevatkin polvet tekevät, koska joka ei historiaa tunne, ei voi paljon tästä hetkes-
tä ymmärtää eikä nähdä sitä, mihin olemme mahdollisesti sitten tulevaisuudessa kansakun-
tana menossa.

Ensimmäinen varapuhemies Juho Eerola: Netistä katoaa kaikki paitsi se, minkä toivoi-
si katoavan.

16.35 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Viitasen huomio lukutaidon
merkityksestä ja varsinkin digilukutaidosta on oikeaan osuva. Meillä on noin 500 000 ih-
mistä, joilla ei ole digitaitoja, ja esimerkiksi juuri kansalaisopistot tekevät sitä työtä ja sa-
moin kirjastot, joissa tätä tukea annetaan.

Uusille edustajille saatesanoiksi mielelläni sanon sen, että kannattaa tutustua eduskun-
nan kirjastoon. Se palvelee nimenomaan meitä, eduskuntaa, vaikka se on avoin kaikille
kansalaisille. Laina-ajat ovat pitkiä, ja jos kirjaa ei löydy, niin se varmasti sinne hankitaan,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 4/2019 vp

jos edustaja sitä katsoo tarvitsevänsä työssään. Se kirja sieltä löytyy, ja laina-ajat ovat normaalia pidempiä.

Lukutaidosta vielä: Se ei ole pelkästään koulun kysymys, se on myös vanhempien ja kotikulttuurin kysymys. Kyky oppia lukemaan, kyky ja mahdollisuus oppia äidinkieli, vahva äidinkieli, on yhteydessä ajatteluun, empatiaan, haluun ymmärtää toisia ihmisiä — aivan semmoisia keskeisiä taitoja. Ja kun lukee lapsille, niin se ei varmasti ole mistään muusta kuin omasta halusta kiinni, ja kirjastot ovat sitä varten, että sitä lukumateriaalia kyllä löytyy.

Ensimmäinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. ”Lukeminen kannattaa aina”, sanoi eräskin veteraanikansanedustaja.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.